

Projecte integrat 'INCLUD-ED: cohesió social i impacte polític a Europa'. Presentació

Rosa Valls
Carmel Mulcahy

La necessitat de basar l'educació en evidències científiques

El conjunt de països europeus amb baixos nivells educatius i les desigualtats en educació (OCDE, 2007) són una realitat preocupant en el marc de la Comissió Europea. Els resultats educatius desiguals entre països i dins de cada Estat membre afecten en sentit negatiu els col·lectius més desfavorits amb baix nivell acadèmic, i generen exclusió social. En aquest sentit es requereix un esforç per superar les desigualtats educatives existents en la societat del coneixement. La recerca europea realitzada fins ara mostra la multidimensionalitat de l'exclusió social i ressalta la seva connexió amb l'educació.

Aquesta situació requereix d'accions (polítiques, teories i actuacions educatives) que estiguin basades en la recerca científica, en les evidències empíriques que mostren quines són les vies que superen les desigualtats educatives i consegüentment potenciaran la cohesió social. Habitualment l'educació ha estat basada en la superstició, en experimentar i provar innovacions sense cap base científica, sense analitzar què s'havia fet abans (Aubert *et al* 2008). Aquesta pràctica habitual no és equiparable amb altres àmbits de coneixement; això no és possible per exemple en l'àmbit de la medicina on quan es presenta un nou medicament per a una malaltia s'ha d'haver analitzat prèviament quins medicaments s'han utilitzat fins a aquell moment i si han funcionat o no. En aquest sentit es fa primordial basar les actuacions educatives en recerca científica, basar l'educació en evidències empíriques i no en ocurrències.

La Comissió Europea en el seu document *Efficiency and equity* (Comissió Europea, 2006) manifesta la importància de conèixer quines són les actuacions educatives eficients i equitatives. És a dir, no l'interessen només les pràctiques eficients (èxit escolar) i que generen desigualtats; tampoc no l'interessen les pràctiques només equitatives (igualtat en els resultats) que estan deslligades de l'èxit acadèmic. L'interessen actuacions educatives (pràctiques, teories i polítiques) que generin eficiència i equitat alhora. La identificació d'aquestes actuacions d'èxit, eficients i equitatives, és l'objectiu i la contribució científica del projecte INCLUD-ED.

Projecte INCLUD-ED: recerca d'excel·lència científica a Europa

INCLUD-ED. Strategies for inclusion and social cohesion in Europe from education (2006-2011) és l'únic projecte integrat dels programes Marc de recerca de la Comissió Europea sobre l'educació escolar. Es tracta de la investigació de més recursos i més rang científic dels programes marc. El principal objectiu del projecte és identificar les estratègies educatives que contribueixen a superar les desigualtats i fomenten la cohesió social i aquelles que generen exclusió. La investigació se centra principalment en els grups vulnerables definits al projecte: dones, immigrants, minories cul-

turals, joves i persones amb discapacitat. L'equip de recerca està format per quinze institucions europees de catorze països dels Estats membres. D'acord amb la investigació de la comunitat científica internacional, es tracta d'un equip interdisciplinari. Per primera vegada un centre de recerca espanyol (CREA) de la Universitat de Barcelona, coordina un projecte d'aquestes característiques en l'àmbit de les ciències socials.

Com a projecte integrat, l'INCLUD-ED, combina una massa crítica d'activitats i recursos necessaris per assolir objectius científics clarament definits així com per assegurar que es van definint orientacions que puguin servir de base als responsables polítics, administradors educatius, professors, estudiants i famílies. A través d'aquest procés ja s'està contribuint a la definició de polítiques locals i europees. A través de la metodologia comunicativa crítica (Gómez *et al*, 2006) i de les activitats de difusió que es realitzen, es promouen oportunitats d'impacte immediat en les polítiques. Un exemple d'aquest impacte es la Resolució del Parlament Europeu del 2 d'abril de 2009 sobre l'educació dels fills d'immigrants (2008/2328, INI), que recull les contribucions de l'INCLUD-ED.

La investigació està estructurada en sis projectes de recerca més un projecte d'integració dels resultats. El context és l'educació obligatòria i l'anàlisi dels sistemes, les teories i les pràctiques per tal d'identificar les actuacions educatives d'èxit a educació infantil, primària i secundària. També s'inclouen la formació professional i els programes d'educació especial. En una segona fase del projecte s'analiza l'impacte de l'exclusió/inclusió educativa en altres àrees de la societat com el treball, l'habitatge, la salut i la participació política, prestant especial atenció als grups vulnerables. La connexió entre les polítiques educatives i les polítiques socials és un altre dels àmbits d'estudi de la recerca. Finalment, es realitza un estudi de cas longitudinal que analitza la implicació de les comunitats en l'educació per a la superació de les desigualtats i el foment de la cohesió social.

INCLUD-ED es basa en un enfocament metodològic comunicatiu crític a partir del qual els significats es construeixen mitjançant la comunicació interactiva durant el procés de recerca, arribant a acords. Els investigadors aporten al diàleg la seva experiència i les contribucions de la comunitat científica, i això es contrasta amb les aportacions dels actors socials i amb l'experiència de la seva vida quotidiana. Així doncs, s'adopta un enfocament interactiu, entre les persones investigadores i les persones participants en la recerca, com ara els responsables de les polítiques, familiars, nens i nenes, professorat, persones pertanyents a grups vulnerables, etc. D'aquesta manera, INCLUD-ED incorpora a la recerca les veus dels grups marginats que tradicionalment han estat exclosos de les investigacions, tot augmentant la qualitat científica dels resultats. Per tal d'assegurar la inclusió de la diversitat de les veus en un pla d'igualtat, el projecte compta amb un consell assessor format per persones representants dels col·lectius més vulnerables: immigrants, persones amb discapacitat, dones, joves en situació de risc i membres de la comunitat gitana. El comitè de gestió del coneixement científic del projecte estableix els criteris de selecció de les persones participants al consell assessor per tal de garantir que són veritablement representatius del col·lectiu més exclòs del seu grup vulnerable.

El projecte inclou també un panell d'experts, integrat per deu persones expertes i/o acadèmiques de gran prestigi i persones claus en el desenvolupament de políti-

ques. Es tracta d'un òrgan científic de consulta d'especialistes que contribueixen des del seu àmbit a elements rellevants en relació a la inclusió i a la cohesió social, tot valorant la rellevància científica dels resultats i aportant intervencions per a recomanacions polítiques.

Projecte INCLUD-ED. Impacte polític

Tal com esmentàvem, en l'objectiu general d'INCLUD-ED s'inclou la finalitat de donar elements claus i línies d'acció que millorin les polítiques socials i educatives. En aquest sentit durant els quasi tres anys que porta el projecte en marxa s'han realitzat diferents accions que estan tenint impacte en les polítiques educatives. A continuació destacarem algunes d'elles dintre del més ampli nombre d'accions realitzades.

El projecte INCLUD-ED està tenint un impacte polític important en l'àmbit autonòmic, estatal i europeu. Dintre de l'àmbit autonòmic podem destacar el congrés Iikas.com realitzat a Bilbao durant el mes de febrer de 2008, dintre del qual diferents membres de l'equip europeu del projecte INCLUD-ED hi van presentar resultats. Al congrés assistiren més de 1.200 persones, entre elles representants del departament d'educació del País Basc que van manifestar el seu interès en incloure els resultats del projecte en les seves polítiques educatives.

L'impacte en la política europea s'està reflectint en les repercussions que està tenint el projecte en els ministeris d'Educació europeus. Una mostra d'això va ser en el marc de l'*Expert Group on Access and social inclusion* (cluster). En aquest grup d'experts organitzat per la Comissió Europea participen representants dels ministeris d'Educació de tots els països de la Unió Europea. Com a part de les reunions que organitzen arreu d'Europa, en una que es va fer a Bilbao, els representants dels ministeris van visitar centres educatius que aplicaven les actuacions d'èxit identificades per INCLUD-ED. Els membres del grup van valorar molt positivament aquestes actuacions d'èxit i van mostrar la necessitat d'estendre-les als diferents sistemes educatius europeus. Així mateix els socis membres del projecte INCLUD-ED també han organitzat conferències amb la participació de representants polítics. Al setembre de 2008 es va organitzar a Nicòsia (Xipre) un *International Workshop* al que assistiren representants del ministeri d'Educació del país, que van manifestar públicament que demanaven tenir accés als resultats del projecte. Al febrer de 2009 es va organitzar un seminari públic a Nottingham (UK) en la mateixa línia.

El 18 de novembre de 2009 va tenir lloc al Parlament Europeu (Brussel·les) una conferència per presentar els resultats del projecte INCLUD-ED. Va comptar amb la participació de 150 persones i la presència d'europarlamentaris, investigadors d'àmbit internacionals, responsables de la Comissió Europea i representants de diferents governs dels Estats membres. El suport i el reconeixement per part dels assistents vers els resultats presentats va ser obertament manifestat. Aquest esdeveniment suposa un marc de referència per l'elaboració de futures polítiques i recerques a Europa.

Alguns resultats del projecte

Per aquest monogràfic diferents persones implicades en el projecte INCLUD-ED de tots els països participants presenten alguns dels avenços i resultats del projecte fins al moment. Hi hem volgut mostrar alguns aspectes que mostren la diversitat de temes treballats al projecte INCLUD-ED però sempre vinculats al debat europeu sobre la cohesió social i la identificació d'actuacions d'èxit que superen les desigualtats socials i educatives.

Dins d'aquest marc, els articles presenten debats rellevants com la inclusió i segregació educativa o les àrees d'exclusió social. Així mateix se'n presenten d'altres centrats en temes més específics vinculats al projecte, com són la lectura, les matemàtiques i els grups interactius i la dimensió de gènere. La metodologia utilitzada en el projecte queda recollida en un article que presenta la metodologia comunicativa crítica, àmpliament reconeguda al Programa Marc de Recerca de la Comissió Europea. A través d'aquest monogràfic pretenem obrir debats i reflexions educatives així com generar actuacions educatives d'èxit basades en les evidències empíriques recollides per INCLUD-ED, el projecte sobre educació escolar de més recursos i més rang científic dels programes Marc de recerca de la Comissió Europea.

Referències

- Aubert, A. *et al* (2008) *El aprendizaje dialógico en la Sociedad de la Información*. Barcelona, Hipatia.
- Comissió Europea (2006) *Efficiency and equity in European education and training systems*. SEC(2006) 1096, Brussels 8.9.2006.
- Gómez, J.; Latorre, A.; Sánchez, M.; Flecha, R. (2006) *Metodología comunicativa crítica*. Barcelona, Hipatia.
- INCLUD-ED. Strategies for inclusion and social cohesion in Europe from education. Integrated Project. *7 Framework Programme. European Commission* (2006-2011). Disponible a: www.ub.es/includ-ed [accés: 10.01.10]
- OCDE (2007) *PISA 2006 Science Competencies for Tomorrow's World. Results from PISA 2006*. Retrieved on December 4th, 2007. Disponible a: <http://www.pisa.oecd.org/dataoecd/30/17/39703267.pdf>